

Citra Sasmita: Who Stole the Sky

Utstillingsguide
Norsk

12.03.–16.08.26

Who Stole the Sky er den første separatutstillingen i Norden av den balinesiske kunstneren Citra Sasmita. For Kunsthall Stavanger har Sasmita skapt en ny serie verk som utfolder seg som en flersanselig meditasjon over forfedres minner, menneskets forhold til naturen og spiritualitet. Gjennom maleri, tekstil, skulptur og installasjon fremmer utstillingen kunsten som

et ritualistisk sted, der betrakteren inviteres til å erfare historie, kosmologi og kropp ikke som adskilte elementer, men som dypt sammenvevde sfærer.

I kjernen av *Who Stole the Sky* ligger et ønske om å bygge bro mellom balinesisk kosmologi og norrøn trosforestillinger. Begge tradisjoner forstår virkeligheten som lagdelt og relasjonell, strukturert gjennom flere sfærer som sameksisterer fremfor å stå i motsetning til hverandre. I balinesisk kosmologi artikuleres disse sfærene gjennom Dewata Nawa Sanga: ni retninger befolket av guder, ånder og forfedres krefter. Norrøn mytologi beskriver tilsvarende et univers bestående av ni sammenknyttede verdener, forbundet gjennom verdenstreet Yggdrasil. Ved å trekke frem disse parallellene aktiverer Sasmita et delt mytisk språk som overskrider geografi, og antyder at kollektiv hukommelse og åndelig kunnskap beveger seg på tvers av grenser og kulturer.

Utstillingen utfolder seg som en rituell vandring snarere enn som en sekvens av adskilte kunstverk. Selv om den kan oppleves fra flere innganger, har Sasmita strukturert rommet etter en seremoniell bevegelse, der terskler markerer overganger mellom kroppslige, åndelige og kosmologiske tilstander. Verkene presenteres ikke som autonome objekter, men som gjensidig avhengige elementer innenfor en helhetlig kosmologi. Publikum inviteres til å bevege seg langsomt, og til å engasjere seg ikke bare visuelt, men også gjennom pust, duft, taktilitet og kroppslig nærvær.

Sal 4 fungerer som en prolog. Her etterligner broderte tekstiler dyreskinn, bakgrunnen for etterligningen er at dyreskinn er tradisjonelt brukt i rituelle ofringer. I balinesisk kultur er slike ofringer ikke utelukkende voldshandlinger, men del av et bredere system for omfordeling, fellesskap og delt næring. Ved å etterligne skinn som materiale i sine tekstilarbeider introduserer Sasmita huden som kroppens første terskel; en overflate der ritual og transformasjon har sin begynnelse. Verkene er produsert i samarbeid med mesterbrodører fra Vest-Bali, som valgte farger basert på deres åndelige og energetiske betydning. Installasjonen reflekterer også over hvordan kunstneriske tradisjoner på Bali utvikles i direkte relasjon til landskapet. Mens Vest-Bali er kjent for broderi på grunn av tilgang på tekstiler og tråd, forbindes Øst-Bali med vevetradisjoner formet av andre materielle betingelser.

Den andre terskelen trer frem i sal 5, der flettet hår og hengende beholdere med malte krydder danner installasjonen *The Temple of Amygdala*. Her blir hår en metafor for årer, nerver, DNA og hormonelle baner – en indre arkitektur hvor kunnskap, minner og instinkt sirkulerer. Kryddere aktiverer sansene, engasjerer lukt og pust, og peker mot kunnskapsformer som historisk har blitt overført gjennom naturen snarere enn gjennom formalisert utdanning. Før innføringen av vestlige skolesystemer ble slik kunnskap mottatt direkte fra landskapet og fra tidligere slektsledd. Det flettede håret påkaller også samlingen av nedfelt kunnskap, og særlig kvinnelig kunnskap, og understreker relasjonalt fremfor hierarki. Besøkende inviteres til å sitte på en meditasjonspute og reflektere over sin forbindelse til naturen og egne kroppslige erfaring.

Kunsthallens hovedsal er fylt med Kamasan-rullemalerier, en tradisjon historisk dominert av heroiske, patriarkalske narrativer. Sasmita gjenerobrer radikalt denne formen ved å plassere kvinner i sentrum av hver kosmologi. Figurene hennes er ofte gravide, i brann, revnet opp eller blødende. Disse motivene insisterer på kroppen som et sted for skapelse, destruksjon og fornyelse. I disse motivene er ikke naturen en ekstern ressurs, men en slektning, speilet i menneskekroppen selv. Med referanser til kristen kosmologi og Dantes *Den guddommelige komedie* omformer Sasmita himmel, helvete og skjærsild til indre tilstander lokalisert i hjerte, sinn og mage, og fremhever selvrealisering fremfor opphøyelse.

I sentrum av salen danner de monumentale rullemaleriene *Into Eternal Land Act One (Scroll 3)* og *(Scroll 4)* en omsluttende passasje som publikum fysisk kan tre inn i. Verkene inviterer til et intimt møte med en fortelling som beveger seg gjennom himmel, helvete og skjærsild. Også her rettes oppmerksomheten innover, mot den triadiske bevegelsen mellom hjerte, sinn og mage, samtidig som kroppens porøsitet med sine jordiske omgivelser fremheves. Med bakstykke i antikt tekstil som avbilder en balinesisk tempelport, påkaller rullemaleriene åndelige ritualer og understreker den hengivne dimensjonen i Sasmita praksis.

Gjennom hele utstillingen gjentas hellige symboler. Slinger, trær, ild, blod og kvinnelig anatomi danner et universelt billedspråk som taler på tvers av kulturer. Det hellige verdenstreet fremtrer i *The Rites of Creation*, i resonans med både balinesisk kosmologi og det norrøne Yggdrasil. Et annet hengende rullemaleri, *The Rites of Revelation*, henter inspirasjon fra *lamak*, rituelle oppheng som fungerer som trapper mellom verdener og forsterker utstillingens vertikale bevegelse mellom det guddommelige og det jordiske.

I nærheten er tre store malerier på lerret installert. Samlet spiller de treenigheten i vestlig religiøs doktrine, samtidig som de tilbyr en alternativ skapelsesfortelling forankret i en feminin kosmologi. *Tree of Eden* viser flere figurer som springer ut av én hånd, og symboliserer alle forfedres forbindelse og delt avstamning. I *Cosmic Rebirth* selvantenner en kvinne i fødestilling fra krone- og rotchakra, og legemliggjør den nærende, feminine guden som føder universet. I hånden holder hun en blå lotus som er et symbol på medisin og spiritualitet. *Rise of the Mountain and the Sea* fremstiller en guddommelig figur med ild som stråler fra underliv og hode, og fremkaller både skapende livmorkunnskap og den destruktive kraften i Balis vulkanske fjell. Gjennom hele utstillingen fremtrer ild som både destruktiv og generativ kraft. Dette kan være et symbol på renselse, vulkansk energi, blod og gjennfødelse.

Memorabilia from Far Away Land og *Enigma* sporer Sasmita overgang mellom tradisjonelt Kamasan-maleri og vestlige lærretsformater. *Enigma* tematiserer eksplisitt kolonial vold, der løver symboliserer nederlandsk imperial makt på Bali på 1800- og 1900-tallet.

Til syvende og sist er *Who Stole the Sky* en invitasjon til forsoning, mellom mennesker og natur, kreativitet og hengivelse, tradisjon og samtidspraksis. Ettersom mange balinesiske ritualer er avhengige av dans, bevegelse og kontinuerlig kunstnerisk skapelse, minner Sasmita oss om at kunst ikke bare er en vare, men en grunnleggende menneskelig tilstand. «Vår religion er kunst», sier kunstneren. «Kunst er iboende i vår spiritualitet. Vi må fortsette å skape kunst for å være mennesker.» I denne utstillingen blir kunsten et delt rituell rom som ber oss om å huske, sanse og forestille oss nye måter å leve sammen med våre menneskelige og ikke-menneskelige relasjoner.

Sasmita er en selvlært kunstner og har bakgrunn fra andre fagfelt som fysikk, illustrasjon og poesi. Hun har gått i lære hos tradisjonelle Kamasan-malere og prestinner, og er én av kun to kvinner i verden som har blitt opplært i denne teknikken, som historisk har blitt videreført gjennom mannlige slektslinjer. Hennes praksis tar utgangspunkt i urgamle balinesiske myter, ritualer og ikonografi, samtidig som hun gjeninnskriver kvinnelige fortellinger i historiene de lenge har vært utelatt fra. Gjennom denne gjenopprettingen tematiserer Sasmita også kolonialismens vedvarende konsekvenser for land, utdanning, trossystemer og kunstnerisk produksjon. Slik omformer hun tradisjoner, ikke som en statisk arv, men som en bevegelig og kritisk kraft for transformasjon.

Arbeidene hennes har blitt vist på flere biennaler og triennaler, blant annet *ALOHA NŌ*, Hawai'i-triennalen (Hawai'i, 2025); *to carry*, Sharjah Biennial (De forente arabiske emirater, 2025); *Precarious Joys*, Toronto Biennial of Art (Canada, 2024); *After Rain*, Diriyah Contemporary Art Biennale (Saudi-Arabia, 2024); *Ten Thousand Suns*, 24th Biennale of Sydney (Australia, 2024); *Choreographies of the Impossible*, 35th São Paulo Biennale (Brasil, 2023); *The Open World*, 3rd Thailand Biennale, Mae Fah Luang Art and Cultural Park, Chiang Rai (Thailand, 2023); *Garden of Ten Seasons*, Savvy Contemporary, Berlin (Tyskland, 2022); Kathmandu Triennial (Nepal, 2021–2022); ARTJOG MMXXII, *Time To Wonder*, Jogja National Museum, Yogyakarta (Indonesia, 2021); og Biennale Yogyakarta (Indonesia, 2019). Nylige separatutstillinger inkluderer *Into Eternal Land*, Barbican (London, 2025); *Atlas of Curiosity*, Yeo Workshop (Singapore, 2023); *Ode To The Sun*, Yeo Workshop (Singapore, 2020); og *Tales of Nowhere*, Museum MACAN, Jakarta (Indonesia, 2020).

Kurator: Kristina Ketola Bore og Heather Jones
Utstillingstekst: Heather Jones
Utstillingsteknikere: Matt Bryans og Frank Åsnes
Broderi: Jero Mangku Istri Rini
Kamasan-maler: Ni Wayan Sukartini

Stor takk til Fritt Ord som har støttet denne utstillingen.

Kunsthall Stavanger vil takke Yeo Workshop.

kunsthallstavanger.no

Kunsthall Stavanger